HALLINNOI AVUSTUKSIA

Vakioehdot ohjelmatukeen (kehitysyhteistyöohjelmat ja humanitaarinen apu) vuosille 2026–2029

1. Yleistä

1.1. Vakioehtojen nimi

Vakioehdot ohjelmatukeen (kehitysyhteistyöohjelmat ja humanitaarinen apu) vuosille 2026–2029

1.2. Ehtojen voimassaoloaika

Voimassa 1.1.2026 - 31.12.2029.

1.3. Vakioehtojen soveltamisala ja sovellettavat säädökset

Valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Tähän asiakirjaan on valtionavustuksen käyttöä koskevien vakioehtojen lisäksi koottu valtionavustuksen käyttöön sovellettavat ja valtionavustuslain keskeiset säännökset. Lainsäädännössä voi kuitenkin olla myös muita valtionavustuksen käyttöön sovellettavia säännöksiä.

Valtionavustuksen saajalla tarkoitetaan organisaatiota, jolle avustus on valtionavustuspäätöksellä myönnetty. Siirron saajalla tarkoitetaan muuta avustuksen käyttäjää, joka toteuttaa avustettavaa ohjelmaa yhdessä valtionavustuksen saajan kanssa ja jolle valtionavustuksen saaja välittää avustusta käytettäväksi. Valtionavustuksen saajan on tehtävä sopimus edelleen välitetyn avustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista siirron saajan kanssa. Yhteistyökumppanilla tarkoitetaan tässä muuta toimijaa, jonka kanssa tehdään muuta yhteistyötä. Tällainen toimija voi olla esimerkiksi taho, jolta hankitaan tavaroita tai palveluja tai muu toimija, jonka kanssa tehdään esimerkiksi viestinnällistä yhteistyötä.

Kaikessa valtionavustuksen käyttöön liittyvässä toiminnassa valtionavustuksen saaja ja siirron saajat Suomessa sitoutuvat noudattamaan myös muuta Suomessa voimassaolevaa lainsäädäntöä. Muissa maissa valtionavustuksella tulee toimia tavalla, joka huomioi

paikallisen lainsäädännön ja on linjassa Suomen lainsäädännön kanssa.

Nämä vakioehdot ovat osa valtionavustuksen myöntämistä koskevaa päätöstä.

Jos valtionavustuspäätös ja sen liitteet ovat keskenään ristiriidassa, tulkintajärjestys on seuraava:
1. Valtionavustuspäätös ja sen yksilöidyt erityiset ehdot,
2. Valtionavustuspäätöksen liitteenä olevat vakioehdot,
3. Hyväksytty kustannusarvio,
4. Mahdollinen hyväksytty toteuttamissuunnitelma,
5. Valtionavustushakemus ja sen liitteet.

Valtionavustuksen saajalla ja siirron saajilla on lisäksi velvollisuus noudattaa muita heihin soveltuvia kansainvälisiä sitoumuksia ja kansallista lainsäädäntöä.

1.4. Ehtojen ja rajoitusten noudattaminen

Valtionavustuslain 13.1 §:n mukaan valtionavustusta saa käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen. Valtionavustuksen käyttötarkoitus on yksilöity valtionavustuspäätöksessä.

Valtionavustuslain 13.2 §:n mukaan, sen lisäksi, mitä tässä laissa tai lain 8 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään, valtionavustuksen saajan on noudatettava avustettavassa hankkeessa tai toiminnassa valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja ja rajoituksia.

Jos valtionavustus on myönnetty tiettyä valtionavustuspäätöksessä määriteltyä käyttötarkoitusta varten käytettävän omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muuhun kuin valtionavustuspäätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta luovuttaa toiselle valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaikana. Tässä avustushaussa rahoitettavan toiminnan omaisuuden käyttöajaksi määritellään 10 vuotta avustuksen viimeisen erän maksamisesta.

1.5. Valtionavustuspäätöksen ja avustusta koskevien tietojen julkisuus

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 1 §:n mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan julkisuuslain 5 §:ssa tarkoitettua asiakirjaa, joka voi esimerkiksi olla hakijan viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa toimittama asiakirja liitteineen. Asiakirjojen salassapitoperusteista säädetään julkisuuslain 24 §:ssä. Ulkoministeriö päättää sille

toimitettujen asiakirjojen julkisuudesta harkintansa pohjalta.

Hakijalla, valtionavustuksen saajalla tai muulla asianosaisella on mahdollisuus tarvittaessa osoittaa hakemuksessaan tai muissa viranomaisen asiakirjoissa salassapitoa edellyttävät kohdat ja perustella salassapitotarve julkisuuslain 24 §:n perusteella. Ulkoministeriö ei ole sidottu asianosaisen esitykseen salassapidosta, vaan viranomaiselle toimitetun asiakirjan julkisuus arvioidaan tapauskohtaisesti julkisuuslain (621/1999) ja muun lainsäädännön nojalla. Julkista tietoa ovat esimerkiksi valtionavustuksen hakijan ja saajan nimi sekä haetun ja myönnetyn valtionavustuksen euromäärät.

Ulkoministeriö toimittaa lisäksi 1.10.2023 alkaen haettavaksi tulevia valtionavustuksia ja niihin liittyviä valtionavustushakemuksia ja päätöksiä koskevat vähimmäistiedot sekä 1.10.2023 ja sen jälkeen tehdyn hallintopäätöksen perusteella myönnettävän valtionavustuksen vähimmäistiedot valtionavustustoiminnan tietovarantoon, jota ylläpitää Valtiokonttori. Valtionavustuslain 32 d §:n mukaisesti Valtiokonttori julkaisee tietyt valtionavustuksia koskevat tiedot valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa (Tutkiavustuksia.fi-palvelu). Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja sitoutuvat käsittelemään mahdollisia henkilötietoja EU:n yleisen tietosuoja-asetusta (2016/679) sekä tietosuojalakia (1050/2018) noudattaen.

1.6. Valtionavustuksen maksaminen

Valtionavustuslain 12.2 §:n mukaan valtionavustuksesta voidaan maksaa ennakkoa, jos se on valtionavustuksen käytön kannalta perusteltua sekä sen käytön valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista.

Valtionavustuslain 12.3 §:n mukaan määrältään vähäinen ja 5 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu valtionavustus voidaan 1 momentin estämättä maksaa myös kertasuorituksena, jos se on valtionavustuksen käytön kannalta perusteltua.

Valtionavustuslain 12.4 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen maksamiseksi oikeat ja riittävät tiedot.

Muut valtionavustuksen maksamisen ehdot määritellään valtionavustuspäätöksessä. Valtionavustuksen maksaminen edellyttää päätökseen (liitteineen) mahdollisesti sisältyvien erityisehtojen täyttymistä ja noudattamista.

Avustuksen ensimmäistä käyttövuotta koskien maksatus toteutetaan automatisoituna valtionavustuspäätöksen perusteella siten, että valtionavustuspäätökseen kirjataan maksuaikataulu ja -erät. Valtionavustuksen saajalta ei edellytetä erillistä hakemusta valtionavustuksen maksamiseksi.

Ulkoministeriö voi muuttaa valtionavustuspäätöksellä toteutetun maksatuksen

maksatushakemusperusteiseksi maksatukseksi, jos ministeriön on ennen valtionavustuksen maksamista selvitettävä mahdollisia maksamista koskevia esteitä tai valtionavustuksen saajan tilanteessa on ilmennyt lisäselvitystä vaativia seikkoja.

Ensimmäisen käyttövuoden jälkeen avustus maksetaan valtionavustuksen saajalle hakemusten perusteella lähtökohtaisesti kahdessa erässä vuosittain. Kustakin maksuerästä tulee tehdä erillinen maksatushakemus vähintään 30 päivää ennen maksuerän toivottua ajankohtaa. Perustellusta syystä maksatus voidaan tehdä myös useammassa kuin kahdessa erässä vuosittain.

Ensimmäistä avustuksen käyttövuotta seuraavien vuosien osalta avustus on haettavissa maksuun valtionavustuspäätöksen vuosikohtaisen jakauman mukaisesti. Maksatushakemuksissa tulee huomioida kulujen ajoittuminen. Kunkin vuoden alussa on huomioitava talousarvion vahvistamiseen liittyvät määräajat.

Maksatusten edellytyksenä on ulkoministeriön antamien ohjeiden mukainen vuosittainen raportointi sekä mahdolliset muut ulkoministeriön edellyttämät väliselvitykset tai asiakirjat.

1.7. Hankintamenettelyä koskevat ehdot

Avustuksen käytössä tulee noudattaa näitä vakioehtoja, sen lisäksi, että valtionapuviranomainen on valtionavustuspäätöksessä hyväksynyt jonkin hankinnan osana toiminta- tai hankesuunnitelmaa ja kustannusarviota.

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 5 §:n kohdan mukaan laissa tarkoitettuna hankintayksikkönä (eli toimijana, jonka pitää kilpailuttaa hankintansa hankintalain säännösten mukaan) pidetään mitä tahansa hankinnan tekijää silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta valtion viranomaiselta tai kun saaja on hankintalain 5 §:ssä tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos. Tällaisen hankintayksikön tulee noudattaa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädettyjä hankintamenettelyä.

Valtionavustuksen saajan tulee selvittää, onko se edellä tarkoitettu hankintayksikkö. Jos valtionavustuksen saaja on edellä tarkoitettu hankintayksikkö, saajan tulee noudattaa avustuksella tehtävissä hankinnoissa hankintalainsäädäntöä ja sen tulee huomioida hankintalaissa asetetut hankintojen kilpailuttamisvelvoitteet. Jos saaja on edellä tarkoitettu hankintayksikkö ja hankinta on tehty vastoin hankintalainsäädäntöä, hankintaa ei voida hyväksyä osaksi valtioavustuksen käyttöä eikä hankintakulu siten ole hyväksyttävä kustannus.

Kaikissa hankinnoissa on huolehdittava, että tarjoajaan ei kohdistu Euroopan unionin, Yhdistyneiden kansakuntien (YK) tai Suomen viranomaisten asettamia pakotteita, varojen jäädyttämispäätöksiä tai muita rajoituksia, kuten EU:n hankintadirektiivi, jossa kielletään

esim. EU:n kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankintasopimuksen tekeminen Venäjän kansalaisten tai Venäjälle sijoittuneiden luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kanssa. Tarjouspyynnöissä tämän voi toteuttaa lisäämällä tarjouspyyntöihin toimittajan vakuutus siitä, etteivät pakotteet ja muut rajoitteet koske sitä tai sen edunsaajapiiriä. Vastuu asian selvittämisestä ja hankinnan oikeellisuudesta on valtionavustuksen saajalla. Tarjouksen jättäjän tai toimittajan vakuutus ei poista tätä vastuuta, vaan valtionavustuksen saajan on tarvittaessa pyydettävä lisäselvitystä.

Tavaroita tai palveluja hankittaessa tulee sekä tarjouspyyntöihin että hankintasopimuksiin sisällyttää lauseke, jonka mukaan tarjous voidaan hylätä tai sopimus voidaan irtisanoa päätymään välittömästi, jos palveluntuottajaa rasittaa julkisia hankintoja koskevassa kansallisessa tai EU-lainsäädännössä tarkoitettu pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste, Euroopan unionin tai YK:n kohdistama pakote tai muu yllämainittu rajoite, kuten Venäjän kansalaisuus tai sijoittuminen Venäjälle, vaikka peruste olisi syntynyt vasta sopimussuhteen alkamisen jälkeen.

Valtionavustuksen saaja vakuuttaa, että niihin tahoihin, joiden toiminnassa käytettäväksi se käyttötarkoituksen mukaisesti siirtää osan valtioavustuksesta eikä näiden tahojen johtoon tai valvontavaltaa käyttäviin henkilöihin taikka näiden työntekijöihin ei kohdistu mitään julkisia hankintoja koskevassa kansallisessa tai EU-lainsäädännössä tarkoitettua pakollista tai harkinnanvaraista poissulkemisperustetta, Euroopan unionin tai YK:n kohdistamaa pakotetta tai muuta yllämainittua rajoitetta, kuten Venäjän kansalaisuutta tai sijoittumista Venäjälle, vaikka peruste olisi syntynyt vasta sopimussuhteen alkamisen jälkeen.

Lisäksi tavaroita tai palveluja hankittaessa tulee sekä tarjouspyyntöihin että hankintasopimuksiin sisällyttää lauseke, jonka mukaan tarjous voidaan hylätä tai sopimus purkaa, mikäli sopimuksen tekemiseen tai toimeenpanoon liittyy lahjontaa tai lahjonnankaltaista laitonta toimintaa.

1.8. Muut yleisiin asioihin liittyvät ehdot

Avustettavan toiminnan ODA-kelpoisuus

Avustuksen käyttöä ohjaavat kansallisen lainsäädännön lisäksi kehitysyhteistyörahoitusta antavien tahojen kansainvälisessä yhteistyössä sopimat normit. Avustettavan toiminnan tulee olla OECD:n kehitysapukomitean (DAC, Development Assistance Committee) julkiselle kehitysyhteistyörahoitukselle (ODA, Official Development Assistance) asettamien määritelmien mukaista kehitysyhteistyötä. Tietojen toimittamista koskevat raportointivelvoitteet määritellään tarkemmin luvussa 4.3.

Riskienhallinta ja organisaation hyvän hallinnon järjestäminen

Valtionavustuksen saajan tulee huolehtia organisaationsa hyvästä hallintotavasta sekä

riittävästä riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta. Riskienhallintatyön on oltava jatkuvaa. Valtionavustuksen saajalla tulee olla käytössään asianmukaiset riskienhallintamekanismit. Riskienhallintaa koskevat raportointivelvoitteet määritellään tarkemmin luvussa 4.3.

Pakotteet sekä velvoitteet rahanpesua ja terrorismia vastaan

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajien tulee itsenäisesti huolehtia, ettei ministeriön myöntämää avustusta käytetä pakotesäännösten vastaisesti. Humanitaarisen avun osalta valtionavustuksen saajan tai siirron saajan on hyvä huomioida, että moniin voimassa oleviin pakotesäännöksiin on sisällytetty humanitaarinen poikkeus (joko vapautus tai luvanvarainen poikkeus, eng. exemption or derogation), joka mahdollisesti soveltuu valtionavustuksen saajan tai siirron saajan avustettavan toimintaan. Voimassa olevilla pakotesäännöksillä viitataan YK:n turvallisuusneuvoston konsolidoituun pakoteluetteloon sekä EU pakoteasetuksiin (sellaisina kuin ne ovat ajoittain muutettuna). Pakotelistattujen tahojen tekemien yritysjärjestelyjen vuoksi avustuksen saajan on varmistettava, ettei avustuksen käytöstä hyötyvien yhteisöjen todellinen omistus- tai määräysvalta ole yksittäistapauksessa pakotelistatulla taholla. Valtionavustuksen saajan tulee ilmoittaa ministeriölle välittömästi, jos avustuksen saaja tämän avustuksen kohteena olevan toiminnan voimassaolon aikana toteaa, että näitä varoja on käytetty mainittuihin tarkoituksiin.

Valtionavustuksen saaja sitoutuu noudattamaan kaikilta osin yllämainittuja ja muita pakotejärjestelmiä, kuten niitä kohdennettuja taloudellisia pakotteita ja muita toimenpiteitä, jotka turvallisuusneuvosto on hyväksynyt Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan VII luvun 41 artiklan mukaisesti, sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan mukaisesti hyväksyttyjä taloutta ja rahoitusta koskevia rajoittavia toimenpiteitä, jotka ovat voimassa Euroopan unionissa. Mikäli toiminta kohdistuu maahan, joka on EU:n direktiivin (2015/849) tai FATF:n (The Financial Action Task Force) määrittelemä korkean riskin maa, tulee avustuksen saajan varmistaa, ettei ministeriön avustuksen saajan tukemiseksi myöntämiin varoihin ei kohdistu rahanpesua tai varoja luovuteta terrorismin rahoitukseen.

Velvollisuus ilmoittaa väärinkäyttöepäilyistä ja ilmoittajansuoja

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan sekä näiden organisaatiossa työskentelevän tulee viipymättä ilmoittaa epäilemästään tai havaitsemastaan väärinkäytöstä ulkoministeriön väärinkäyttöilmoituskanavalle osoitteeseen https://vaarinkayttoilmoitus.fi. Väärinkäytöllä tarkoitetaan ainakin 2.2. kohdassa tarkoitettua väärinkäyttöä. Ilmoitus väärinkäyttöepäilystä voi saapua ulkoministeriöön myös yhteistyökumppaneilta sekä ulkopuolisilta henkilöiltä.

Väärinkäytöstapauksissa ensisijainen viestintävastuu on valtionavustuksen saajalla ja siirron saajalla. Ulkoministeriö julkaisee tiedot tehdyistä takaisinperintäpäätöksistä, mutta tapauksesta riippuen ulkoministeriö harkitsee viestimistä myös väärinkäytösepäilystä.

Valtionavustuksen väärinkäyttöä ovat esimerkiksi seuraavat tilanteet: lahjonta, varkaudet,

lahjusten vastaanottaminen, rahanpesu, kaikenlainen muu taloudellinen väärinkäyttö, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, seksuaalinen häirintä, häirintä, nepotismi rekrytoinnissa, puolueellisuus, osallistuminen päätöksentekoon esteellisenä, ehtojen vastaiset lahjat ja vieraanvaraisuus, merkittävät kirjanpitovirheet tai sääntöjenvastaisuudet kirjanpidossa, vakavat virheet tehtävien suorittamisessa, merkittävät viivästykset tehtävien suorittamisessa, perusteettomat päivärahat ja palkkiot, hankintasääntöjen perusperiaatteiden rikkominen, menettelyt, jotka rikkovat näitä ehtoja tai valtionavustuksen käyttöön liittyvien sopimusten ehtoja, työsuhteen päättymisen jälkeiset kohtuuttomat kilpailukieltoehdot ja muut laittomat rajoitukset, puutteet raportoinnissa, olennaisten tietojen toimittamatta jättäminen, kieltäytyminen tarkastuksesta tai tilintarkastuksesta, näiden tarkastusten vaikeuttaminen, vallan väärinkäyttö, painostus, syrjintä tai muu epäasianmukainen vaikuttaminen, lapsi- tai pakkotyövoiman käyttö, ihmisoikeuksien loukkaaminen muutoin, sijoitukset veroparatiiseihin, muu OECD:n määritelmän mukainen aggressiivinen verosuunnittelu, tai muu näihin rinnastuva lainvastainen toiminta taikka muu väärinkäyttö.

Väärinkäytön kielto koskee valtionavustuksen saajan henkilöstöä, saajan organisaation johtoasemassa olevia henkilöitä, organisaatiota kokonaisuudessaan sekä kaikkia yhteistyökumppaneita, näiden henkilöstöä, yhteistyökumppanin johtoasemassa olevia henkilöitä, yhteistyökumppaneiden organisaatioita kokonaisuudessaan ja kaikkia, joita avustuksen saaja on ottanut palvelukseensa tai jolta se hankkii palveluita tai tavaraa avustustoimintaan liittyen.

Valtionavustuksen saajan tulee kohdan 2.3. mukaisesti sisällyttää väärinkäytön kielto siirron saajan ja muiden kolmansien osapuolten kanssa tehtäviin sopimuksiin.

Valtionavustuksen saaja on velvollinen tekemään yhteistyötä ulkoministeriön kanssa mahdollisten väärinkäytösepäilyjen selvittämiseksi.

Jos valtionavustuksen saaja tai siirron saaja on Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetun lain eli ilmoittajansuojelulain (1171/2022) tarkoittama yli 50 työntekijää työllistävä yksityisen tai julkisen sektorin organisaatio (tai valtion virasto), sillä on lisäksi velvollisuus perustaa sisäinen ilmoituskanava. Organisaation sisäisessä ilmoituskanavassa tehty ilmoitus ei kuitenkaan poista velvollisuutta tehdä ilmoitusta väärinkäytösepäilystä ulkoministeriön väärinkäyttöilmoituskanavalle näiden ehtojen ja voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti.

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan tulee taata tehokas suoja väärinkäytösten ilmoittajille. Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja sitoutuvat siihen, että ilmoitukset väärinkäytöksestä tulee voida tehdä turvallisesti ja siihen, että ilmoittajan henkilöllisyys on suojattu. Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan on suojeltava ilmoittajia kaikenlaisilta suorilta ja epäsuorilta vastatoimilta, joiden kohteeksi he voivat joutua ilmoittaessaan väärinkäytöksistä. Vastatoimien kielto kattaa myös toimet, jotka kohdistuvat ilmoittavan henkilön lisäksi esimerkiksi hänen edustamaansa oikeushenkilöön tai hänen sukulaisiinsa,

jotka ovat työnsä vuoksi yhteydessä ilmoittajan työnantajaan. Vastatoimien kiellon rikkomisesta tai ilmoittamisen estämisestä voi seurata vahingonkorvausvastuu sekä velvollisuus maksaa hyvitystä ilmoittajalle.

Valtionavustuksen saajan sekä siirron saajan tulee huolehtia, että ulkoministeriön väärinkäyttöilmoituskanava on kaikkien sen organisaatiossa työskentelevien, yhteistyökumppanien ja muiden sidosryhmien tiedossa.

Lahjonnan ja lahjonnan kaltaisen toiminnan kielto

Valtionavustuksen saaja vakuuttaa, ettei se eivätkä sen johto- tai valvontavaltaa käyttävät henkilöt taikka sen työntekijät tai paikallisedustajat ole syyllistyneet lahjontaan tai lahjonnan kaltaiseen laittomaan toimintaan (mukaan lukien ulkomaisen virkamiehen lahjonta) eivätkä tule syyllistymään tällaiseen toimintaan valtionavustuksen käyttöaikana. Valtionavustuksen saaja vakuuttaa niin ikään, etteivät ne tahot, joiden toiminnassa käytettäväksi se käyttötarkoituksen mukaisesti siirtää osan valtioavustuksesta eivätkä näiden tahojen johto- tai valvontavaltaa käyttävät henkilöt taikka näiden työntekijät tai paikallisedustajat ole syyllistyneet lahjontaan tai lahjonnan kaltaiseen laittomaan toimintaan eivätkä tule syyllistymään tällaiseen toimintaan avustuksen käyttöaikana. Lahjonta tai lahjonnan kaltainen toiminta voivat johtaa maksetun avustuksen tai sen osan takaisinperintään. Avustettavassa toiminnassa tulee edistää hyvän hallinnon toteutumista ja valtionavustuksen saajan tulee huomioida toiminnassaan Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi korruptionvastaiseksi strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2021-2023.

Esteellisyys

Valtionavustuksen saaja on tietoinen mahdollisista esteellisyyksistä eikä tee esteellisenä päätöksiä. Valtionavustuksen saaja huolehtii, että siirron saajat ja yhteistyökumppanit eivät tee esteellisinä päätöksiä.

Ympäristö- ja yhteiskuntavastuullinen toiminta

Valtionavustuksen saajalta edellytetään ympäristö- ja yhteiskuntavastuullista toimintaa. Tämä koskee erityisesti avustettavan toiminnan riskien ja vaikutusten huomiointia sekä mahdollisten negatiivisten vaikutusten ennaltaehkäisemistä ja minimointia ympäristöön, yhteiskuntaan sekä ihmisoikeuksiin liittyen. Toiminnan sisältämissä palkka- ja vapaaehtoissuhteissa tulee noudattaa paikallista lainsäädäntöä ja varmistaa työnteon säälliset olosuhteet ja vaatimukset.

Aatteen, uskonnon tai poliittisen kannan levittäminen ei ole sallittua kehitysyhteistyövaroin.

---

2. Valtionavustuksen käytön yleiset lähtökohdat

2.1. Valtionavustuksen käytön seurannan järjestämisvelvollisuus

Avustuksen saajan on toimitettava valtionavustuspäätös tiedoksi valtionavustuksen saajan ja siirron saajien kirjanpitäjille.

Avustuksen saajan on järjestettävä kirjanpito kirjanpitolaissa säädetyllä tavalla. Valtionavustuksen saajan on pidettävä avustettavan toiminnan talous erillään muusta toiminnasta (esimerkiksi omalla kustannuspaikalla) siten, että avustuksen käyttö on luotettavalla tavalla ja helposti todennettavissa. Jos avustuksen saajalle myönnetään avustusta käytettäväksi sekä kehitysyhteistyöhön että humanitaariseen apuun, kirjanpito on järjestettävä siten, että kummankin kokonaisuuden toteutumista voidaan luotettavalla tavalla seurata ja raportoida niistä.

Taloudella tarkoitetaan toiminnasta tai hankkeesta aiheutuneita kustannuksia, tuloja ja rahoitusta. Avustuksen saajan tulee säilyttää avustuksen käyttöä selventävät tositteet vähintään 10 vuoden ajan valtionavustuksen viimeisestä maksuerästä lukien.

Valtionavustuksen saajan sekä siirron saajien tulee järjestää ja kirjata luotettavasti työajan käytön seuranta. Työajan seuranta on hoidettava järjestelmällisesti avustuksen saajan ja siirron saajien työntekijöiden osalta hyvän hallinnon ja resurssien tehokkaan käytön varmistamiseksi.

Vain osa-aikaisesti avustettavassa toiminnassa työskentelevien henkilöiden tulee eritellä ohjelmalle kohdistettu työaika. Avustuksen saajan on pyydettäessä raportoitava työaika ulkoministeriölle. Jos avustettavan toiminnan työntekijät työskentelevät täysimääräisesti tämän valtionavustuspäätöksen mukaisessa toiminnassa, riittää, että työntekijä huolehtii vain työaikalain mukaisesta työaikakirjanpidosta. Ulkoministeriö ei tällöin edellytä erillistä työajan käytön seurantaa.

2.2. Valtionavustuksen käyttö hyväksyttävään käyttötarkoitukseen

Valtionavustuksen käyttötarkoitus on yksilöity valtionavustuspäätöksessä. Valtionavustuslain 13.1 §:n mukaan valtionavustusta saa käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen. Valtionavustusta ei saa käyttää sellaiseen toimintaan, johon avustusta ei ole myönnetty.

Valtionavustuksen käyttötarkoituksen vastaista käyttöä on esimerkiksi taloudellinen toiminta, joka aiheuttaa muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Jos avustus on myönnetty käytettäväksi sekä kehitysyhteistyöhön että humanitaariseen apuun, ulkoministeriö määrittää valtionavustuspäätöksessä kummallekin kokonaisuudelle määrän. Valtionavustuspäätökseen kirjattua määrää ei saa ylittää. Asia ohjeistetaan

tarkemmin valtionavustuspäätöksessä.

Avustuksen saaja voi perustellulla hakemuksella hakea määriin muutosta. Muutosta ei saa toteuttaa ennen kuin ulkoministeriö on sen hyväksynyt. (ks. kohta 2.6.).

2.3. Valtionavustuksen edelleen välittämistä koskevat ehdot

Valtionavustuksen saajan tulee tehdä sopimus valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista siirron saajan / siirron saajien kanssa, jos valtionavustuspäätöksessä on yksilöity, että valtionavustus on myönnetty käytettäväksi myös valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen.

Valtionavustuksen saaja on ulkoministeriöön nähden julkisoikeudellisessa oikeussuhteessa, eikä valtionavustuksen siirtäminen vapauta miltään osin avustuksen saajaa julkisoikeudellisista velvoitteistaan. Valtionavustuksen saaja on siten täysimääräisesti vastuussa ulkoministeriölle valtionavustuksen oikeasta käytöstä myös siltä osin, kuin avustusta on siirretty muun kuin saajan hankkeen tai toiminnan avustamiseen.

Ulkoministeriö voi siten esimerkiksi vaatia avustuksen käytöstä selvityksiä ja tehdä siihen liittyviä tarkastuksia sekä periä virheellisesti käytetyn valtionavustuksen takaisin avustuksen saajalta silloinkin, kun se on valtionavustuspäätöksen salliessa siirtänyt osan valtionavustuksella saaduista varoista valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun tahon toimintaan tai hankkeeseen. Valtionavustuksen saaja on myös itse täysin vastuussa vaikeuksista, vaateista ja muista seuraamuksista, jotka mahdollisesti aiheutuvat avustusvarojen käytöstä.

Valtionavustuksen saajan on huolehdittava, että siirron saajaan tai sen edunsaajapiiriin ei kohdistu Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) asettamia pakotteita tai varojen jäädyttämispäätöksiä.

Valtionavustuksen saaja laatii sopimukset toimintansa kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Sopimuksen tulee sisältää ainakin seuraavat asiat:
- yhteistyön tarkoitus ja tavoitteet, velvoitteiden jako ja oikeudet, toimivaltaiset edustajat sekä sopimuksen kesto ja irtisanominen.
- tieto siitä, että kyse on ulkoministeriön rahoittamasta toiminnasta, jonka varainkäyttöön sovelletaan valtionavustuspäätöstä ehtoineen. Tämän vuoksi ulkoministeriöllä tai sen nimeämällä edustajalla on valtionavustuslain 16 §:n 1 momentin mukainen oikeus tarvittaessa tarkastaa myös paikallisen toimintaa tai hanketta toteuttavan siirron saajan taloutta ja toimintaa. Ulkoministeriö voi valtuuttaa päätöksellään toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tarkastajan suorittamaan edellä mainittuja tarkastuksia. Tällä taholla on oikeus

ottaa tarkastuksen kohteena oleva aineisto haltuunsa, jos tarkastamisen kohde sitä edellyttää. Aineisto palautetaan viipymättä, kun sitä ei enää tarvita tarkastuksen suorittamiseksi. Tarkastusta suorittavalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa avustuksen saajan hallinnassa tai käytössä oleviin liike-, varasto- tai muihin vastaaviin ammatin tai elinkeinon harjoittamiseen käytettäviin tiloihin ja muille alueille, joiden oloilla on merkitystä valtionavustuksen myöntämiselle ja käytön valvonnalle.
- tieto ulkoministeriön väärinkäyttöilmoituskanavasta https://vaarinkayttoilmoitus.fi
- siirron saajaa koskettava kohdan 1.8. mukainen väärinkäytön kielto ja velvollisuus tehdä yhteistyötä ulkoministeriön kanssa mahdollisten väärinkäyttöepäilyjen selvittämiseksi sopimuksen voimassaoloaikana
- avustuksen saajan riittävällä tavalla itselleen turvaamat oikeudet, kuten maksatuksen keskeyttämisoikeus tai takaisinperintä.
- siirron saajan vakuutus siitä, etteivät Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) asettamat pakotteet tai Suomen viranomaisten asettamat varojen jäädyttämispäätökset koske sitä tai sen edunsaajapiiriä
- avustuksen saajan oikeus irtisanoa sopimus päättymään välittömästi, mikäli käy ilmi, että siirron saajaa tai sen edunsaajapiiriä rasittaa jokin Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) asettama pakote tai Suomen viranomaisten asettama varojen jäädyttämispäätös

Sopimuksessa tulee lisäksi velvoittaa siirron saajat ainakin:
- käyttämään avustusta avustuspäätöksen, näiden vakioehtojen mukaisesti ja Suomen lainsäädännön sekä muiden siirron saajia sitovien paikallisten lakien ja kansainvälisten sitoumusten mukaisesti
- päästämään avustuksen saajan edustajat tarkastamaan siirron saajan taloutta ja toimia.
- kilpailuttamaan tarvittaessa hankintansa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) (hankintalain) mukaisesti, jos se on hankintalain tarkoittama hankintayksikkö sekä aina noudattaen vakioehtojen kohdassa 1.8. tarkoitettuja velvoitteita.
- huomioimaan hankinnoissa pakotteita, rahanpesua ja terrorismia koskevat lakisääteiset velvoitteet. Kaikissa hankinnoissa on huolehdittava, että tarjoajaan ei kohdistu voimassa olevia Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) asettamia pakotteita, Suomen viranomaisten tekemiä varojen jäädyttämispäätöksiä tai että tarjoajaan ei kohdistu muita soveltuvia rajoituksia. Hankinnassa tulee huomata, että asetuksen (EU) 833/2014 artiklassa 5 k tarkoitetuissa hankinnoissa hankintasopimuksen tekeminen Venäjän kansalaisten, Venäjällä asuvien luonnollisten henkilöiden tai Venäjälle sijoittuneiden oikeushenkilöiden kanssa on kielletty.
- toteuttamaan asianmukaiset riskienhallintamekanismit.
- ilmoittamaan ulkoministeriön väärinkäyttöilmoituskanavalle ja avustuksen saajalle viipymättä, mikäli se epäilee tai havaitsee omassa toiminnassaan, sen johto- tai valvontavaltaa käyttävän henkilön taikka sen työntekijän, tai paikallisedustajan toiminnassa, valtionavustuksen saajan toiminnassa, alihankkijansa toiminnassa tai ylipäänsä missään organisaatiossaan minkäänlaista kohdassa 1.8. tarkoitettua väärinkäyttöä tai

käyttötarkoituksen vastaisuutta, kuten valtionavustuksena saatujen varojen väärinkäyttöä. Ilmoitus ulkoministeriölle tulee tehdä pienestäkin epäilystä koskien valtionavustuksen käyttötarkoituksen tai ehtojen vastaista käyttöä sekä muusta 1.8. kohdassa kuvatusta väärinkäytöstä.
- ryhtymään välittömästi toimiin vahinkojen minimoimiseksi kohdan 1.8. tarkoitettujen väärinkäyttöepäilyjen johdosta
- sitoutumaan takaamaan tehokas suoja väärinkäytösten ilmoittajille näiden vakioehtojen mukaisesti.
- huolehtimaan nollatoleranssipolitiikasta koskien vakioehtojen mukaisia harmaan talouden toimia sekä seksuaalista ahdistelua, seksuaalista häirintää, seksuaalista hyväksikäyttöä tai häirintää ja vallan väärinkäyttöä.

Mikäli valtionavustuksen saaja vastaanottaa siirron saajalta edellä tarkoitetun väärinkäyttöilmoituksen, avustuksen saajan on välittömästi ryhdyttävä toimiin vahinkojen minimoimiseksi sekä samalla ilmoitettava asiasta ulkoministeriölle vakioehdoissa kuvatulla tavalla.

Ilmoituksen tekeminen ei poista ulkoministeriön oikeutta taikka velvollisuutta periä maksettu valtionavustus tai osa siitä takaisin valtionavustuksen saajalta valtionavustuslain nojalla.

2.4. Valtionavustuksen käyttöaikaa koskevat rajoitukset

Valtionavustusta saa käyttää vain valtionavustuksen myöntämistä koskevassa päätöksessä yksilöitynä käyttöaikana (suoriteperuste).

Poikkeuksen tästä muodostaa avustuksen käytön päättyessä viimeisen vuosiraportin (ns. loppuraportti) laatiminen ja viimeisen vuoden tilintarkastus, jotka ovat hyväksyttäviä kustannuksia, vaikka niistä aiheutuvat kustannukset syntyvät avustuspäätöksessä määritellyn käyttöajan päättymisen jälkeen.

Avustuksen käyttöaikaa voidaan jatkaa, mikäli avustuksen saaja toimittaa avustuksen käyttöaikana asiasta perustellun hakemuksen ja ulkoministeriö sen hyväksyy (ks. ehdot 2.6.).

2.5. Valtionavustuksella hankitun omaisuuden käyttöön liittyvät rajoitukset ja velvollisuudet

Valtionavustuksella hankittua omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muuhun kuin valtionavustuspäätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen. Omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta ei saa luovuttaa toiselle valtionavustuksella hankitun omaisuuden käyttöaikana. Omaisuuden käyttöaika on kymmenen vuotta valtionavustuksen viimeisen erän maksamisesta.

Jos valtionavustusta on myönnetty rakennuksen tai rakennuksessa olevan huoneiston

hankintaan tai perusparannukseen, on avustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaika tarkoitukseensa 15 vuotta.

Avustuksen saajan tulee huolehtia siitä, että siirron saajat pitävät ajantasaista luetteloa valtionavustuksella ja omavastuuosuudella hankitusta käyttöomaisuudesta ja sen arvon vaihtelusta. Ulkoministeriö voi pyytää luetteloa nähtäväksi. Kun avustettavan toiminnan päättyessä jälleenmyyntiarvoa sisältävää omaisuutta luovutetaan siirron saajalle tai muulle taholle, tulee asiasta sopia kirjallisesti käyttötarkoituksen pysyvyyden varmistamiseksi.

2.6. Valtionavustuspäätöksessä mainittujen erityisten ehtojen muuttaminen

Valtionavustuslain 4 luvun 14 § mukaan avustuksen saajan tulee ilmoittaa viipymättä ulkoministeriölle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta.

Valtionavustuksen saaja voi etukäteen perustellulla kirjallisella hakemuksella hakea ulkoministeriöltä muutosta valtionavustuspäätökseen, avustuksen käytön ehtoihin tai avustuksen käyttösuunnitelmaan. Ulkoministeriö käyttää tapauskohtaista harkintaa päättäessään, hyväksyykö se haetun muutoksen ja antaako se asiasta päätöksen. Muutosta ei saa toteuttaa ennen kuin ulkoministeriö on asian käsitellyt ja antanut siitä kirjallisesti kantansa.

Muutosta tulee hakea ainakin seuraavissa tilanteissa:
1. jos valtionavustuksen kohteena olevan ohjelman keskeiset tavoitteet tai toiminnot muuttuvat
2. jos hyväksytyssä kustannusarviossa tai viimeisimmässä hyväksytyssä kululajien tasossa tapahtuu muu kuin vähäinen muutos. Muu kuin vähäinen muutos voi olla esimerkiksi kustannuserittelyn yksittäisen kululajin sisällä tai kululajien välillä tapahtuvat muutokset, jos muutos on yli 10 prosenttia ulkoministeriön hyväksymästä kululajien tasosta kehitysyhteistyön osalta tai yli 15 prosenttia humanitaarisen avun osalta. Ehdon soveltamisesta ohjelman kuluerittelyihin ohjeistetaan erikseen.
3. jos avustusta esitetään kohdennettavaksi hakemuksesta poikkeavaan uuteen kululajiin rahamäärästä riippumatta.
4. jos avustuksen kannalta keskeiset henkilöstökulut muuttuvat tai muut kuin keskeiset henkilöstökulut muuttuvat muuten merkittävästi.
5. jos avustuksen käyttöaikaan esitetään muutosta.
6. jos valtionavustuksen saajan yhteisömuoto muuttuu kesken avustuskauden.
7. jos valtionavustuksen saaja esittää ohjelmaansa kohdennettavaksi sellaisiin maihin, joita ole hakemuksessa mainittu ja johon avustus ei valtionavustuspäätöksen mukaisesti kohdennu.
8. jos avustus on myönnetty käytettäväksi sekä kehitysyhteistyöhön että humanitaariseen apuun ja avustuksen saaja esittää muutosta valtionavustuksen määriin, jotka on valtionavustuspäätöksellä edellä mainittuihin toimintoihin myönnetty.

9. jos avustus on myönnetty käytettäväksi kehitysyhteistyöhön ja avustuksen saaja esittää avustuksen ohjaamista humanitaariseen apuun kumppanimaiden tai -alueiden kohdatessa äkillisen kriisin tai katastrofin.
10. jos avustuksen saajalla on nostamatonta tai nostettua mutta käyttämättä jäänyttä valtionavustusta. Saajan on haettava kuluvan vuoden nostamattomien varojen siirtämistä ennen lokakuun loppua. Mikäli avustuksen saajalla on vuoden päättyessä käyttämättömiä, nostettuja varoja, tulee näiden mahdolliseen siirtämiseen seuraavana vuonna käytettäviksi hakea ministeriöltä lupaa muutoshakemuksella ennen ko. vuoden päättymistä.

2.7. Muut valtionavustuksen käytön yleisiin lähtökohtiin liittyvät ehdot

Ulkoministeriö voi antaa tarkempia ohjeita muun muassa koskien valtionavustuksen saajan selvittämisvelvollisuutta sekä kirjanpitovelvollisuutta, valtionavustuksen maksamista sekä valtionavustuksen käyttöä ja valvonnan toteuttamista.

3. Avustettaviin kustannuksiin sekä tuloihin ja rahoitukseen liittyvät ehdot

3.1. Hyväksyttävät kustannukset

Valtionavustusta voi käyttää vain avustettavasta toiminnasta aiheutuneisiin, toteuttamisen kannalta välttämättömiin ja kohtuullisiin kustannuksiin, siten kuin ulkoministeriö on valtionavustuspäätöksessään edellyttänyt. Kunkin vuoden hyväksyttävinä kustannuksina otetaan huomioon ne kustannukset, jotka kirjanpitolain (1336/1997) ja -asetuksen (1339/1997) sekä hyvän kirjanpitotavan mukaan on kirjattava kyseiselle tilikaudelle kuluiksi.

Henkilöstökustannukset

Hyväksyttävinä palkkakustannuksina voidaan hyväksyä avustettavan toiminnan toteuttamiseksi tarpeellisesta työstä aiheutuneet palkkakustannukset lakisääteisine sivukuluineen sekä lakiin taikka työehtosopimukseen perustuvat kustannukset. Palkat ovat siltä osin hyväksyttäviä, kuin ne eivät ylitä kyseisen toimialan yleistä palkkatasoa. Lomapalkkavaraukset ovat hyväksyttäviä kustannuksia, mikäli ne aiheutuvat avustettavan toiminnan toteuttamisesta.

Avustettavassa toiminnassa työskentelevän henkilöstön työsuhde-etuudet (esim. työterveyshuolto, lomarahat, loma-ajan palkat) ovat hyväksyttäviä kustannuksia siltä osin kuin ne ovat määrältään kohtuullisia, perusteltuja ja vastaavat kyseisen organisaation muun vastaavissa tehtävissä toimivan henkilöstön työsuhde-etuuksia.

Työntekijöiden irtisanomistilanteissa avustuksella voi kattaa ainoastaan palkkakuluja, joita vastaan on työntekovelvoite, eli joita vastaan tehdään todellisia työsuoritteita avustetulle

toiminnalle. Poikkeuksena irtisanomisajan työvelvoitteeseen on mahdollinen kohdemaan lainsäädäntö, jossa velvoitetaan työnantajaa irtisanomistilanteissa maksuihin ilman työntekovelvoitetta. Tällaisissa tilanteissa avustuksen saajan tulee olla etukäteen yhteydessä ulkoministeriöön.

Matka- ja majoituskulut

Avustetun toiminnan kannalta tarpeelliset ja kohtuulliset matkakulut ovat hyväksyttäviä edellyttäen, että matka on tehty niin lyhyessä ajassa ja vähin kokonaiskustannuksin kuin mahdollista. Samalla on otettava huomioon matkan ja tehtävien tarkoituksenmukainen ja turvallinen suorittaminen. Avustuksen saajan tulee lisäksi noudattaa verottajan antamia ohjeita ja päätöksiä matkakustannusten korvauksista.

Investoinnit, rakentaminen ja laitteet

Investointeja kuten rakentamista, peruskorjausta ja laitehankintoja voidaan toteuttaa avustuksella vain, jos ne ovat olennainen osa ohjelman toteutusta. Avustusta ei saa käyttää maan hankintaan.

Välilliset kustannukset (entinen hallintokulut)

Välillisillä kustannuksilla tarkoitetaan kustannuksia, joiden suuruutta ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista määrittää kohdistamalla kuluja suoraan avustettavaan toimintaan tai hankkeeseen, mutta joiden suuruus voidaan määrittää kohdistamalla osuus kulusta hyväksyttyä kustannuslaskentamenetelmää käyttäen.

Välilliset kustannukset voivat olla enintään 10 % avustettavan toiminnan hyväksyttävistä vuosittaisista kokonaiskustannuksista. Poikkeuksen tästä muodostaa Suomalaiset kehitysjärjestöt – Fingo, jonka osalta välillisten kustannusten prosentuaalinen määrä määritellään tarkemmin valtionavustuspäätöksessä.

Kustannusten on perustuttava todellisiin kustannuksiin, jotka voidaan myös osoittaa toteutuneiksi. Valtionavustuksen saajan on toimitettava välillisten kustannusten aiheuttamisperusteista erillinen selvitys ulkoministeriölle. Ulkoministeriö voi ohjeistaa asiasta tarkemmin.

Ulkoministeriöllä on oikeus jättää välilliset kustannukset osittain tai kokonaan hyväksymättä, jos kustannusten aiheutuminen avustettavasta toiminnasta ei ole selkeästi osoitettavissa.

Allokoimaton osuus avustettavan toiminnan kustannuksista

Avustuksen saaja voi hyödyntää avustettavaa toimintaa toteuttaessaan budjetin

allokoimatonta osuutta, jos sellainen on hakuvaiheessa budjettiin sisällytetty. Allokoimaton osuus voi olla enintään 10 % avustettavan toiminnan hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista.

Allokoimattoman osuuden laskennan lähtökohtana on omavastuuosuuden ehtojen mukainen vähimmäismäärä, toisin sanoen hakijan/saajan vähimmäismäärän ylittävää omavastuuta ei huomioida allokoimatonta osuutta laskettaessa.

3.2. Ei-hyväksyttävät kustannukset

Ei-hyväksyttäviä kustannuksia ovat esimerkiksi:
• maan hankinta
• virkistysmenot, edunvalvontamenot ja edustuskulut. Edustuskuluilla ei tarkoiteta projektin toteuttamisen kannalta tarpeellisia ja kohtuullisia neuvottelukuluja, kuten ohjausryhmän työpalavereissa tarjottavia kokoustarjoiluja. Edustuskulu on määritelty Verohallituksen yhtenäistämisohjeissa ja niissä annetussa tulkinnassa edustuskulujen ja neuvottelumenojen välisestä rajanvedosta (Verohallinnon ohje 18.8.2014: Edustusmenot tuloverotuksessa ja Verohallinnon ohje 4.12.2023: Verotusohje yleishyödyllisille yhteisöille).
• poistot
• varainhankinnan kustannukset (pois lukien ulkoministeriön edellyttämän omavastuuosuuden kattamista varten tehtävä varainhankinta)
• hankinnat, joissa hankintalain mukainen hankintayksikkö ei ole noudattanut hankintalainsäädäntöä tai muu avustuksen saaja hankintaa koskevia valtionavustuspäätöksen tai vakioehtojen ehtoja
• liike- ja sijoitustoiminnan kustannukset, lainojen lyhennykset ja korot
• kirjanpitolaissa (1336/1997) tarkoitetut varaukset (poikkeuksena lomapalkkavaraus)
• laskennalliset erät, jotka eivät perustu jo toteutuneisiin kustannuksiin
• irtisanomiskorvaukset tai irtisanomisajalta ilman työntekovelvoitetta maksettavat palkkakustannukset paitsi siltä osin kuin kyse on paikallisen lainsäädännön edellyttämästä lakisääteisestä velvoitteesta ja velvoite on syntynyt ko. ohjelman henkilöstökuluista.
• ei-lakisääteiset lisäeläkkeet, tulospalkkiot ja bonukset
• oikeudenkäyntikulut tai oikeuden langettamat korvaukset sekä muut rangaistusluonteiset maksut, kuten sakot, rikemaksut ja pysäköintivirhemaksut
• takaisinperintäpäätös ja sen jälkeen suoritettavat velvoitteet, kuten viivästys- ja korkokulut, muistutusmaksut, tai muut lakiin perustuvat taloudelliset seuraamukset.
• väärinkäytösepäilyjen selvittämiseksi tehtävät ylimääräiset tarkastukset tai vastaavat toimenpiteet.
• valuutan vaihtopalkkiot, kurssitappiot tai muu rahoitukseen liittyvä kustannus
• muiden avustuskohteiden kustannukset tai alijäämät
• kulut, joita valtionavustuksen saaja ei ole hyväksyttänyt ulkoministeriöllä, esimerkiksi osana budjettia tai muutospäätöstä.

3.3. Toiminnassa tai hankkeessa saatuihin tuloihin liittyvät ehdot

Valtionavustuksella toteutettavassa toiminnassa tuloilla tarkoitetaan sellaisia vastikkeellisia rahavirtoja, jotka saadaan kerrytettyä suoraan toiminnan tai projektin raportoiduilla kustannuksilla. Tulot voivat kertyä myynnistä, vuokrauksesta, käyttökorvauksista tai muusta luovutetusta vastikkeesta.

Avustuksen saajan tulee selvittää toiminnasta saadut tulot ulkoministeriölle (ks. kohta 4.3). Avustettavan toiminnan tulot eivät vaikuta hyväksyttävien kustannusten määrään vähennyksinä.

Avustuksen saajan muun toiminnan tuotot eivät vaikuta avustuksen määrään.

Avustuksen saajan valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta ei saa syntyä Euroopan unionin valtiontukisääntelyssä huomioitavaa tuloa, ilman ulkoministeriön nimenomaista kirjallista hyväksyntää.

3.4. Avustettavan toiminnan tai hankkeen rahoitukseen liittyvät ehdot

Näissä vakioehdoissa on kuvattu omavastuun määrittymisen yleiset periaatteet. Valtionavustuksen enimmäismäärä ja omavastuun määrä on kirjattu valtionavustuspäätökseen.

Omavastuuosuuden kertymistä on seurattava ja mahdollisista ongelmista raportoitava ulkoministeriölle. Omavastuuta raportoitaessa on tuotava esiin rahoituksen antaja ja lähdemaa.

Valtionavustuksen saajan tai siirron saajan saamaa muuta suomalaista valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön antamaa rahoitusta tai muuta Suomesta tulevista lähteistä saamaa julkisoikeudellista rahoitusta ei saa käyttää avustettavan toiminnan omavastuuosuuden kattamiseen.

Valtionavustuslain 6.3 §:n mukaan myönnettävä valtionavustus ei saa yhdessä muiden julkisten tukien kanssa ylittää Euroopan unionin tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen tuen enimmäismäärää. Mikäli valtionavustuksen saaja tai siirron saaja saa samaan hankkeeseen toimeenpanon aikana muuta rahoitusta, tulee siitä välittömästi ilmoittaa ulkoministeriölle.

Maksutta käyttöön saatuja resursseja (esim. vapaaehtoistyö) ei huomioida omavastuuta määritettäessä. Poikkeuksen tästä muodostavat erityissäätiöt.

Avustuksen saaja toteuttaa ohjelmaa, joka sisältää vain kehitysyhteistyötä

Omavastuuta koskeva vaatimus koskee niitä avustuspäätöksiä, joissa avustus on myönnetty toteutettavaksi pelkästään kehitysyhteistyöohjelmaan. Valtionavustuksen määrä on enintään 90 % avustettavan toiminnan hyväksyttävistä kustannuksista. Omavastuuta voidaan kerryttää sekä Suomessa että ulkomailla (kohdemaat ja muut maat). Rahoituksen antajataho sekä lähdemaa on selvitettävä ulkoministeriön erikseen ohjeistamalla tavalla.

Avustuksen saaja toteuttaa ohjelmaa, jonka pääpaino on vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämisessä

Omavastuuta koskeva vaatimus koskee niitä avustuspäätöksiä, joissa avustus on myönnetty toteutettavaksi kehitysyhteistyöohjelmaan, jossa pääpaino on vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämisessä tai ohjelmiin sisältyy hankkeita, joiden päätavoite on vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämisessä. Valtionavustuksen määrä on näissä hankkeissa tai ohjelmissa enintään 95 % avustettavan toiminnan hyväksyttävistä kustannuksista.

Avustuksen saaja toteuttaa ohjelmaa, joka sisältää sekä kehitysyhteistyötä että humanitaarista apua

Omavastuuta koskeva vaatimus koskee niitä avustuspäätöksiä, joissa avustus on myönnetty käytettäväksi sekä kehitysyhteistyöhön että humanitaariseen apuun. Näissä ohjelmissa avustuksen käyttö tulee järjestää siten, että kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun osuutta voidaan luotettavalla tavalla seurata ja niistä voidaan raportoida.

Kehitysyhteistyön osuutta koskevan kokonaisuuden osalta valtionavustuksen määrä on enintään 90% prosenttia avustettavan toiminnan hyväksyttävistä kustannuksista. Omavastuuta voidaan kerryttää sekä Suomessa että ulkomailla (kohdemaat ja muut maat). Rahoituksen antajataho sekä lähdemaa on selvitettävä ulkoministeriön erikseen ohjeistamalla tavalla. Humanitaarisen apuun myönnetyllä avustuksella voidaan kattaa hyväksyttävät kustannukset täysimääräisesti.

Avustuksen saaja on erityissäätiö (Abilis-säätiö, Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS tai Siemenpuu-säätiö)

Omavastuuosuutta koskeva vaatimus koskee niitä avustuspäätöksiä, joissa avustus on myönnetty käytettäväksi erityissäätiölle. Valtionavustuspäätöksessä avustus myönnetään käytettäväksi saajan omaan toimintaan ja edelleen välitettäväksi siirron saajille. Valtionavustuksen määrä on enintään 95 % hankerahoituksesta. Hankerahoitus koostuu sekä avustuksen saajan että siirron saajien hankekustannuksista. Avustuksen saaja voi kerätä omavastuuosuuden kohdemaista siirron saajilta.

Maksutta käyttöön saadut resurssit (tavara- ja palvelulahjoitukset ja vapaaehtoistyö) voidaan huomioida täysimääräisesti omavastuun rahallista arvoa määritettäessä. (ks. kohta 3.5.)

Avustuksen saaja on Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingo ry

Valtionavustuksen määrä on enintään 95 % avustettavan toiminnan hyväksyttävistä kustannuksista.

3.5. Maksutta käyttöön saatuja resursseja koskevat ehdot

Maksutta käyttöön saadulla resurssilla tarkoitetaan valtionavustuksen saajan saamaa resurssia, joka on kohdistettu valtionavustuksella rahoitettavaan toimintaan tai hankkeeseen ja josta valtionavustuksen saaja ei joudu maksamaan. Maksutta saatu resurssi voi olla esimerkiksi talkootyötä tai vapaaehtoistyötä, jonka ulkopuolinen taho kohdentaa rahoituksen saajan toimintaan tai hankkeeseen. Se voi olla myös rahoituksen saajalle annettu oikeus käyttää maksutta laitteita tai tiloja.

Vapaaehtoistyön arvon määrittämisen lähtökohta on kohtuullinen bruttopalkka, jota maksettaisiin vastaavasta työstä siinä maassa, jossa vapaaehtoistyö tehdään. Palvelu- ja tavaralahjoitusten arvo lasketaan niiden käyvän arvon mukaan. Käypä arvo on se hinta, joka palvelusta maksettaisiin tai tavarasta saataisiin myytäessä se normaaliin markkinahintaan. Arviointiperuste tulee dokumentoida ja esittää hankkeen raportoitaessa. Jos kyseessä on arvoltaan erityisen suuri lahjoitus tai erikoishyödyke, sen arvioinnissa tulee käyttää asiantuntija-apua. Asiantuntijan arvion tulee olla tarvittaessa saatavilla.

Maksutta käyttöön saatuja resursseja voi sisältyä eri ohjelmiin, mutta ne huomioidaan omavastuuosuuteen vaikuttavana tekijänä vain erityissäätiöiden osalta.

3.6. Saajan taloudelliseen tilanteeseen liittyvät ehdot

Ehtoa ei ole määritelty.

4. Valtionavustuksen saajan erityiset velvollisuudet

4.1. Valtionavustuksen saajan tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuudet

Valtionavustuksen saajan tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuuksista säädetään valtionavustuslain 14 §:ssä. Velvollisuudet ovat tärkeitä esimerkiksi valtionavustuksen käytön valvonnan kannalta.

Valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot (valtionavustuslaki 14.1 §).

Valtionavustuksen saajan tulee ilmoittaa viipymättä ulkoministeriölle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen

käyttöön vaikuttavasta muutoksesta (valtionavustuslaki 14.2 §). Kyseinen ilmoitusvelvollisuus koskee ainakin kaikkia näiden ehtojen kohdassa 2.6. lueteltuja tilanteita, joista on ilmoitettava ulkoministeriölle.

Valtionavustuksen saajan tulee viipymättä tiedottaa ulkoministeriötä esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:
1. jos valtionavustuksen kohteena olevassa toiminnassa ilmenee näissä vakioehdoissa tarkoitettu väärinkäyttö tai sen epäilys. Väärinkäytöksen ilmoittamatta jättäminen saattaa mahdollisesti olla Suomen rikoslain (39/1889) mukaan tuomittavaa. Jo pelkästä epäilystä on ilmoitettava välittömästi ulkoministeriölle. Ilmoituksen tekeminen ei poista ulkoministeriön oikeutta taikka velvollisuutta periä maksettu valtionavustus tai osa siitä takaisin valtionavustuksen saajalta valtionavustuslain (688/2001) nojalla;
2. jos valtionavustuksen saajan yhteyshenkilöt muuttuvat. Valtionavustuksen saajan on pidettävä avustuksen myöntäjä tietoisena yhteyshenkilöitään koskevista muutoksista;
3. jos valtionavustuksen saajan ko. valtionavustuksella toimeenpantavaan avustettavaan toimintaan saaman muun yksityisen tai julkisen rahoituksen määrä kasvaa;
4. jos valtionavustuksen kohteena oleva toiminta keskeytyy;
5. jos valtionavustuksen saajan tai siirron saajan taloudellisessa tilanteessa tapahtuu olennainen muutos.
6. jos avustuksen saajalle on myönnetty avustusta käytettäväksi myös humanitaariseen apuun ja avustuksen saaja menettää avustuksen käyttöaikana ns. ECHO-statuksensa.

Ylläolevien viipymättä tehtävien ilmoitusten lisäksi valtionavustuksen saajan tulee selvittää muut mahdolliset muutokset esim. 10 % ylittävät muutokset hyväksytyssä budjetissa vuosiraportilla.

4.2. Valtionavustuksen palauttamisvelvollisuus

Valtionavustuksen palauttamisesta säädetään valtionavustuslain 20 §:ssä. Valtionavustuslain 20.1 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa. Valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla.

Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta. Palautettavalle määrälle on maksettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jos palautettavaa määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on valtionavustuslain 25 §:n mukaisesti maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Ulkoministeriö voi päättää, että osa palautettavasta määrästä, sille laskettavasta korosta tai viivästyskorosta jätetään perimättä, jos täysimääräinen palauttaminen on kohtuuton.

Erityisen painavasta syystä ulkoministeriö voi päättää, että kyseiset kulut ja korot kohtuullistetaan kokonaan. Kohtuullistamisesta päätettäessä otetaan huomioon se, onko täysimääräinen palauttaminen kohtuutonta avustuksen saajan taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin tai avustuksella hankitun omaisuuden laatuun nähden taikka palauttamisen perusteena olevaan menettelyyn tai olosuhteiden muutokseen nähden. Lähtökohtana kohtuullistamisessa on maksuvelvoitteiden kohtuuton ankaruus ja epäoikeudenmukaisuus vallitsevissa yksittäisissä olosuhteissa. Suoritusvelvollisuutta helpotetaan vain osittain ja siltä osin kuin se on kohtuuton. Koska kohtuullistaminen asiallisesti merkitsee ulkoministeriön harkintavallan nojalla tekemää poikkeusta valtionavustuslain mukaisista velvoitteista, on kynnys suoritusvelvoitteiden täysimääräiseen poistamiseen erittäin korkea. Ulkoministeriö ohjeistaa erikseen kohtuullistamista koskevan hakemuksen tekemisestä.

4.3. Valtionavustuksen käytön selvittämisvelvollisuus

Valtionavustuksen saajan tulee selvittää valtionavustuksen käyttö. Selvittämis- ja raportointivelvollisuus tarkoittaa avustettavan toiminnan sisällön, etenemisen ja saavutettujen tulosten sekä kustannusten selvittämistä. Valtionavustuksen saajan tulee selvittää avustuksen käyttö myös siltä osin kuin avustusta on siirretty valtionavustuspäätöksen näin salliessa siirron saajan käyttöön.

Vuosittaisen raportoinnin lisäksi ulkoministeriö voi myös pyytää valtionavustuksen saajalta tarpeelliseksi katsomiaan muita selvityksiä. Ulkoministeriö ohjeistaa tarkemmin raportoinnista.

Raportoinnin viivästyminen tai laiminlyöminen voi johtaa maksatusten keskeyttämiseen ja takaisinperintään ja mahdollisen lisäavustuksen epäämiseen.

Vuosikeskustelut ja vuosisuunnitelma

Ulkoministeriö ja valtionavustuksen saaja sopivat vuosittain vuosikeskusteluille ajankohdan. Valtionavustuksen saaja toimittaa ulkoministeriölle viimeistään kaksi viikkoa ennen vuosikeskustelua suunnitelman valtionavustuksen käytöstä seuraavana vuonna.

Vuosisuunnitelman tulee sisältää tiivis kuvaus kyseisen vuoden keskeisimmästä toiminnasta ja niihin liittyvistä tulostavoitteista, mahdolliset muutokset toimintaympäristön osalta, keskeiset riskienhallintaa koskevat toimenpiteet ja mahdolliset toimet evaluoinnin osalta. Suunnitelmassa kuvataan tiiviisti mahdolliset muutokset tulosmatriisiin.

Vuosisuunnitelmaan sisällytetään myös:
1. ohjelman vuosibudjetti tarkoituksenmukaisesti eriteltynä, sisältäen vähintään maakohtaisen erittelyn,
2. tehtävänimikelistaus avustettavan toiminnan henkilöstöstä, sisältäen ohjelmalle jyvitetyn työajan, työsuhteen kestot, palkkauksen perusteet ja määrät,

3. päivitetty riskimatriisi
4. päivitetty tulosmatriisi, jos siihen on tehty muutoksia. Mahdollisen humanitaarisen avun osalta maakohtaiset tulosmatriisit ja budjetit.

Valtionavustuksen saaja toimittaa osana vuosisuunnitelmaa myös avustuksen saajan seuraavan vuoden talousarvion ja toimintasuunnitelman.

Vuosiraportti

Valtionavustuksen saaja toimittaa ulkoministeriölle edellisen vuoden avustettavaa toimintaa, sen toteutumista ja varainkäyttöä käsittelevän vuosiraportin liitteineen seuraavan vuoden elokuun loppuun mennessä.

Vuosiraporttiin sisältyvässä talousraportissa valtionavustuksen saaja vertaa hyväksyttyä vuosisuunnitelmaa (ml. budjettia) toteumaan sellaisella tavalla, että suunnitelma ja sen toteuma ovat selkeästi toisistaan johdettavissa. Hyväksytyt käyttösuunnitelman muutokset tulee sisällyttää vuosiraporttiin. Muut muutokset ja poikkeamat suunnitelmista tulee perustella.

Vuosiraporttiin liitetään myös ministeriön erillisen ohjeen mukainen ohjelman tilintarkastuskertomus sekä muut ministeriön raportointiohjeessaan edellyttämät liitteet.

Valtionavustuksen saaja toimittaa osana vuosiraporttia myös seuraavat avustuksen saajaa koskevat asiakirjat: viimeisin hyväksytty toimintakertomus, hallituksen allekirjoittama tilinpäätös (tuloslaskelma, tase, mahdollinen rahoituslaskelma ja liitetiedot) ja tilintarkastuskertomus / kertomus toiminnantarkastuksesta ja mahdolliset sääntömuutokset.

Valtionavustuksen saajan tulee tiedottaa ohjelmastaan sekä julkaista vuosiraportin tulososio tai vastaavat tulostiedot ja muut ohjelman toteuttamisen kannalta olennaiset tiedot.

Tietojen toimittaminen DAC-tilastointia varten

Avustuksen saaja toimittaa OECD/DAC-tilastointia varten tiedot suunnitellusta (commitments) ja käytetystä (disbursements) avustuksesta DAC-koodiston mukaan eriteltyinä kunkin vuoden huhtikuun loppuun mennessä. Ulkoministeriö ohjeistaa tietojen toimittamisesta erikseen.

4.4. Avustetun toiminnan tai hankkeen vaikutusten arviointi

Valtionavustuksen saajan tulee sisällyttää ohjelmaansa seuranta-, evaluointi- ja oppimissuunnitelma. Valtionavustuksen saajan tulee huolehtia siitä, että sen seurantajärjestelmät tuottavat ohjelma- ja maakohtaista tietoa myös tuloksista, jotka liittyvät

Suomen kehityspolitiikan ja kestävän kehityksen tavoitteisiin. Tiedon tulee olla tarvittaessa ministeriön käytettävissä.

Valtionavustuksen saajan sisällyttää ohjelmaan yksi riippumattoman, ulkopuolisen evaluointiin erikoistuneen asiantuntijan suorittama ohjelmatasoinen evaluointi avustuksen käytön aikana. Evaluointiprosessin tulee olla avoin ja osallistava.

Evaluoinneissa on suositeltavaa noudattaa OECD:n kehitysapukomiteassa sovittuja evaluointiperiaatteita ja vuonna 2019 päivitettyjä evaluointikriteerejä (tarkoituksenmukaisuus, johdonmukaisuus, tehokkuus, tuloksellisuus, vaikuttavuus ja kestävyys). Evaluoinnissa käytetään soveltuvin osin ulkoministeriön evaluoinnin opasta. Valtionavustuksen saaja toimittaa evaluointiraportin ulkoministeriölle osana vuosiraporttia seuraavana vuonna sen valmistuttua. Valtionavustuksen saaja esittää osana vuosiraporttiaan toimenpiteet ja johtopäätökset, joihin se on evaluoinnin suositusten johdosta ryhtynyt.

Avustettavaan toimintaan voi sisältyä myös muuta tarkoituksenmukaista arviointia. Valtionavustuksen saaja toimittaa vuosiraportin yhteydessä keskeiset raportit raportointivuoden aikana suorittamistaan tai teettämistään ohjelmaan liittyvistä arvioinneista. Valtionavustuksen saaja esittää vuosiraportissaan johtopäätökset ja toimenpiteet, joihin näiden arviointien suositusten johdosta on ryhdytty.

Evaluointitietoa tulee hyödyntää ohjelman ohjauksessa ja toimijoiden yhteisessä oppimisessa. Evaluointien tehtävänä on myös todentaa, mitä käytetyllä avustuksella on saatu aikaan. Evaluointiraportit ovat julkisia ja keskeiset raportit tulee toimittaa ulkoministeriölle, joka voi harkintansa mukaan julkaista ne verkkosivuillaan. Ministeriö voi perustellusta syystä pyytää valtionavustuksen saajalta tarpeelliseksi katsomiaan muita selvityksiä. Ministeriöllä on myös oikeus evaluoida ohjelmia.

4.5. Tulosten hyödyntäminen

Valtionavustuksen saajan on huolehdittava, että avustettavassa toiminnassa aikaansaatujen tulosten immateriaalioikeudet kuuluvat valtionavustuksen saajalle tai valtionavustuksen käyttäjälle lain mukaisesti tai erillisen sopimuksen nojalla.

Avustuksen kohteena olevan toiminnan tulosten tulee olla julkisia ja laajasti saatavilla sekä hyödynnettävissä yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Tämä voi tarkoittaa mm. valokuvien ja oppimateriaalien laajaa hyödynnettävyyttä. Valtionavustuksen saajan tulee julkaista toiminnan tulokset ulkoministeriön tarkemmin määrittelemässä muodossa.

Valtionavustuksen saajan tulee tiedottaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta paikalliselle ja kotimaiselle yleisölle. Toiminnasta tiedottaminen tarkoittaa kaikkia niitä erilaisia viestintätapoja, joilla valtionavustuksen saaja kertoo ohjelmakokonaisuudesta paikalliselle ja kotimaiselle yleisölle.

Osana ohjelman toteutusta ml. vuosisuunnitelmia sekä vuosiraportointia avustuksen saajan tulee määritellä ohjelmaan sisältyvän viestinnän tavoitteet sekä keskeiset toimenpiteet ja mittarit, joiden avulla tavoitteiden toteutumista seurataan. Viestinnässä tulee huomioida erityisesti ohjelmatyön tulokset ja haasteet sekä kehitysyhteistyön toimintaympäristöt ja kehityshaasteet, joihin avustuksensaaja haluaa työllään vastata. Avustuksen saajan tulee viestinnän suunnittelussa ja toteutuksessa huomioida monikanavaisuus ja asettaa tavoitteeksi myös itselleen uusien kohderyhmien tavoittaminen.

Valtionavustuksen saajan tulee huolehtia siitä, että sen omilla verkkosivuilla ja muissa mahdollisissa omissa viestintäkanavissa on tarjolla ajantasaista tietoa valtionavustuksen saajan toteuttamasta ohjelmakokonaisuudesta. Viestintää, joka esittelee valtionavustuksen saajaa itseään, ei voida kattaa valtionavustuksella.

Kaikessa viestinnässä on mainittava, että toimintaan on saatu rahoitusta ulkoministeriöstä. Ohjeistukset ja logo ovat saatavilla ulkoministeriön verkkosivuilla. Jos ohjelmaan sisältyy Suomessa tapahtuvaa vaikuttamistyötä, tulee sen liittyä kiinteästi ohjelman tavoitteiden saavuttamiseen.

4.6. Muut valtionavustuksen saajan erityisiin velvollisuuksiin liittyvät ehdot

Lainsäädännön ja standardien noudattaminen

Valtionavustuksen saajan tulee noudattaa hankkeissa ja toiminnassaan Suomen lainsäädännön lisäksi kansainvälisesti hyväksyttyjä ympäristö- ja yhteiskuntavastuustandardeja, paikallista lainsäädäntöä sekä avustettavaa toimintaa koskevia kansainvälisiä sitoumuksia. Näitä ovat esimerkiksi työehtoihin ja työn tekemisen olosuhteisiin liittyvät velvoitteet, joissa tulee noudattaa kansainvälisiä työntekijöiden oikeuksia sekä työturvallisuutta koskevia standardeja (ILO) sekä huomioida paikallinen työtä ja työvoimaa koskeva lainsäädäntö. Lisäksi yhteistyökumppaneiden osalta tulee varmistaa, että myös ne toimivat organisaatiomuotoa koskevan sääntelyn mukaisesti kussakin toimintamaassa. Esimerkiksi yrityskumppaneilta tulee yrityksiä koskevan lainsäädännön, Suomen kehitysyhteistyörahoitukselle asetettujen verovastuullisuusperiaatteiden ja kansainvälisten standardien lisäksi edellyttää hyvään hallintoon, verovastuullisuuteen, avoimuuteen ja korruption vastaiseen toimintaan liittyviä periaatteita.

Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Valtionavustuksen saajan tulee avustusta käyttäessään varmistaa kuuluko se digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019, digipalvelulaki) soveltamisalan piiriin. Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019, digipalvelulaki) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta sekä sisällön saavutettavuutta ja siten parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää

yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja.

Digipalvelulakia sovelletaan muun muassa sen 2 §:ssä määriteltyihin julkisoikeudellisiin laitoksiin. Lisäksi Digipalvelulain 3 §:n 3 kohdan mukaan lakia sovelletaan yrityksen, säätiön, yhdistyksen ja muun yhteisön digitaalisiin palveluihin, joiden kehittämisen tai käytön rahoittamiseen osallistuu tässä laissa tarkoitettu viranomainen vähintään puolella kehittämiskustannuksista tai vuotuisista ylläpitokustannuksista. Laissa viranomaisella tarkoitetaan esimerkiksi valtion viranomaista sekä muita toimijoita siltä osin kuin ne hoitavat julkisia hallintotehtäviä.

Digipalvelulaissa säädetään muun muassa digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimuksista. Laki koskee valtionavustuksen saajan varsinaisten kotisivujen lisäksi myös mahdollisia eri osoitteissa sijaitsevia teema- tai kampanjasivustoja.
Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus noudattaa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain vaatimuksia tällä valtionavustuksella tuetun digitaalisen palvelun tarjoamisessa.

Ympäristön- ja ilmastonsuojelu

Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja pyrkivät toiminnassaan hillitsemään ilmastonmuutosta, edistämään siihen sopeutumista, suojelemaan ympäristöä sekä turvaamaan luonnon monimuotoisuutta.
Valtionavustuksen saajalla ja siirron saajalla tulee olla menetelmät ilmasto- ja ympäristövaikutusten arvioimiseksi sekä haitallisten vaikutusten minimisoimiseksi kaikissa toiminnoissaan, mukaan lukien sen toimitusketjussa mahdollisesti tapahtuvat vaikutukset.

Valtionavustuksen saaja tai siirron saaja seuraa ja arvioi toimintansa ympäristö- ja ilmastovaikutuksia ja pyrkii jatkuvasti parantamaan toimintansa ympäristöystävällisyyttä, vähentämään materiaalien käyttöä ja jätteentuotantoa sekä asettamaan ympäristöystävällisyyttä ja hiilijalanjäljen pienentämistä koskevia vaatimuksia toiminnalleen.

Seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen häirinnän sekä syrjinnän ja vallan väärinkäytön nollatoleranssi

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan tulee noudattaa nollatoleranssipolitiikkaa seksuaalisen ahdistelun, seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen häirinnän sekä häirinnän, syrjinnän ja vallan väärinkäytön suhteen. Tämä tarkoittaa, etteivät valtionavustuksen saaja ja siirron saaja hyväksy toiminnassaan minkäänlaista seksuaalista ahdistelua, seksuaalista hyväksikäyttöä tai seksuaalista häirintää eivätkä häirintää, syrjintää ja vallan väärinkäyttöä työntekijöidensä tai yhteistyökumppaneidensa taholta, eivätkä ne saa jättää niiden tietoon tulleita tapauksia huomiotta, peitellä niitä tai käsitellä niitä huonosti. Tätä nollatoleranssipolitiikkaa sovelletaan myös kaikkiin valtionavustuksen saajan ja siirron saajan omiin yhteistyökumppaneihin, kuten esimerkiksi hankintojen osalta palveluntoimittajaan.

Mikäli valtionavustuksen saaja tai siirron saaja havaitsevat tai epäilevät, että tässä mainittua nollatoleranssipolitiikkaa ei ole noudatettu, on asiasta ilmoitettava välittömästi ulkoministeriölle näissä vakioehdoissa tarkoitetulla tavalla. Valtionavustuksen saajan tulee myös vastata epäkohtia koskeviin epäilyihin asianmukaisin toimenpitein. Ilmoitus väärinkäyttöepäilystä voi saapua ulkoministeriöön myös yhteistyökumppaneilta sekä ulkopuolisilta henkilöiltä tätä tarkoitusta varten luodun sähköisen ilmoituskanavan kautta, jolloin myös anonyymi ilmoittaminen on mahdollista.

Seksuaalisesta hyväksikäytöstä, seksuaalisesta ahdistelusta ja seksuaalisesta häirinnästä sekä häirinnästä säädetään myös rikoslain (39/1889) 20 luvussa, naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain, nk. tasa-arvolain (609/1986) 7 §:ssa ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 14 §:ssa. Seksuaalisella hyväksikäytöllä voidaan tarkoittaa ainakin seksuaalisluonteisen fyysisen koskemattomuuden loukkaamista joko voimakeinoin tai epätasa-arvoisten tai pakottavien olosuhteiden avulla tai tällaisella loukkaamisella uhkaamista.

Esimerkkejä seksuaalisesta hyväksikäytöstä: raiskauksen yrittäminen, toisen henkilön pakottaminen suuseksiin tai kosketteluun sekä raiskaus. Seksuaalisella häirinnällä voidaan tarkoittaa ainakin sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Esimerkkejä seksuaalisesta häirinnästä: sävyltään seksuaaliset eleet ja muu sävyltään seksuaalinen sanaton viestintä, yksilön, yksilön vartalon, käyttäytymisen, seksielämän tai sukupuoli-identiteetin seksuaalissävytteinen kommentointi, pornografiset materiaalit, seksuaalisesti vihjailevat kirjeet, sähköpostit, tekstiviestit tai puhelut. Häirinnällä voidaan tarkoittaa ainakin henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytymistä, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy henkilön ikään, alkuperään, kansalaisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittisen toimintaan, ammattiyhdistystoimintaan, perhesuhteisiin, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Vallan väärinkäytöllä voidaan tarkoittaa ainakin vaikutusvallan, muun vallan tai auktoriteetin asiatonta käyttämistä toista henkilöä vastaan. Tämä on erityisen vakavaa silloin, kun henkilö käyttää vaikutusvaltaansa, muuta valtaansa tai auktoriteettiaan vaikuttaakseen toisen henkilön uraan tai työehtoihin asiattomasti; tähän sisältyy muun muassa henkilön nimittäminen tiettyyn tehtävään, työtehtävien jakaminen, sopimuksen uusiminen, suorituksen arviointi tai ylentäminen. Vallan väärinkäyttöä voi olla myös käyttäytyminen, joka luo vihamielisen tai loukkaavan työilmapiirin; tähän sisältyy muun muassa pelottelu, uhkailu, kiristäminen tai pakottaminen. Syrjintä ja häirintä (seksuaalinen häirintä mukaan luettuna) ovat erityisen vakavia rikkomuksia silloin, kun niihin liittyy vallan väärinkäyttöä.

Seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen häirinnän sekä syrjinnän ja vallan väärinkäytön ehkäisyä sekä niihin liittyviä toimia koskien valtionavustuksen saajalta sekä siirron saajilta edellytetään, että ne:
- ovat ymmärtäneet seksuaalisen hyväksikäytön ja häirinnän ehkäisemistä koskevat politiikkalinjaukset, periaatteet ja standardit
- ovat ottaneet käyttöön mekanismeja seksuaalisen hyväksikäytön ja häirinnän ehkäisemiseksi
- ovat ottaneet käyttöön riskienhallintamenettelyn, joka koskee myös seksuaalista hyväksikäyttöä ja häirintää
- ovat ottaneet käyttöön mekanismin tai menettelytavan seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja häirinnästä ilmoittamista ja siihen liittyviä jatkotoimia varten
- tekevät voitavansa, jotta avunsaajat ovat tietoisia ilmoitusmekanismeista ja toimivat niin, että mahdollisuuksien mukaan muut kuin ohjelmien hallinnoinnista vastaavat ja yhteisöjen kanssa tekemisissä olevat työntekijät käsittelevät ilmoitukset
- ilmoittavat kaikista seksuaalista hyväksikäyttöä ja häirintää koskevista epäilyistä ulkoministeriölle

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen

Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja kunnioittavat ihmisoikeuksia ja huomioivat myös kansainvälisiä ihmisoikeuksiin liittyviä sitoumuksia avustettavassa toiminnassa.

Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja varmistavat, etteivät ne ole osallisena, suoraan tai epäsuorasti, haitallisten ihmisoikeusvaikutusten aiheutumiseen. Haitallinen ihmisoikeusvaikutus poistaa yksilöltä ja yhteisöiltä mahdollisuuden nauttia ihmisoikeuksistaan tai heikentää tätä mahdollisuutta. Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamista myös niiden muilta mahdollisilta yhteistyökumppaneilta. Valtionavustuksen saajalla ja siirron saajalla tulee olla menetelmät haitallisten ihmisoikeusvaikutusten havaitsemiseksi ja niihin puuttumiseksi kaikissa toiminnoissaan, mukaan lukien niiden tekemissä hankinnoissa sekä muussa toiminnassa mahdollisten yhteistyökumppanien kanssa.
Valtionavustuksen saajan sekä siirron saajien tulee lisäksi huolehtia kohdassa 1.8. edellytettyjen ilmoituksensuojakanavien olemassaolosta sekä riittävistä korruptionvastaisista toimista.

Syrjinnän kielto

Rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, siviilisäätyyn, raskauteen, uskontoon, sosiaaliseen tai etniseen alkuperään, kansalaisuuteen, fyysisiin ominaisuuksiin, ikään, poliittisiin mielipiteisiin, ammatilliseen järjestäytymiseen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvä sekä kaikenlainen muu syrjintä on kielletty.

Syrjinnällä tarkoitetaan mitä tahansa henkilöiden erilaista kohtelua, kuten erottelua,

hyljeksintää tai suosintaa, joka ei perustu työtehtävän vaatimuksiin tai laatuun, vaan viittaa asenteista johtuvaan eriarvoiseen kohteluun.

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan tulee tukea erilaisuuden hyväksymistä ja työntekijöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia. Syrjittyjä ryhmiä tulee tarvittaessa tukea myös positiivisella erityiskohtelulla.

Työntekijöiden ahdistelu ja häirintä on kielletty. Työntekijöiden ahdistelulla ja häirinnällä tarkoitetaan työntekijöiden epäinhimillistä kohtelua, mukaan lukien yllä kuvatut seksuaalinen hyväksikäyttö ja häirintä, ruumiilliset rangaistukset, henkinen tai fyysinen pakottaminen ja häirintä; sekä tällaisen kohtelun uhkaa.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Avustuksen saajan ja siirron saajan tulee toiminnassaan edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Avustuksen saajan tulee noudattaa tasa-arvolaissa (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986) ja yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) säädettyjä työnantajavelvoitteita.

Avustuksen saajan ja siirron saajan tulee noudattaa sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevia kansainvälisiä ihmisoikeusstandardeja sekä ulkoministeriön antamaa tarkempaa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevaa ohjeistusta.

Lapsityön kielto

Lapsilla teetettävä työ (lapsityö) on kielletty, lukuun ottamatta ILOn sopimuksessa nro 138 perusteltuja poikkeuksia. Lapsella ei saa teettää työtä, joka haittaa hänen opintojaan tai on vahingollista hänen terveydelleen tai kehitykselleen.

Lapsella tarkoitetaan tässä henkilöä, joka:
- on alle 15-vuotias tai alle kansallisessa lainsäädännössä vaadittavan vähimmäisiän, jos se on korkeampi kuin 15 vuotta; ja
- on alle iän, jossa kansallinen perusopetuksen oppivelvollisuus päättyy. Alle 18-vuotiaat lapset voivat työskennellä vain tehtävissä, jotka eivät ole niiden luonteen tai olosuhteiden johdosta haitallisia lasten terveydelle, turvallisuudelle ja moraalille.

Alle 18-vuotiailla ei saa teettää yö- tai ylityötä. Jos lapsityötä havaitaan, avustuksen saaja tai siirron saaja puuttuu tilanteeseen ja varmistaa lapsen edun toteutumisen yhteistyössä työnantajan, lapsen ja hänen perheensä sekä tarvittaessa muiden tahojen kanssa.

Pakkotyön kielto

Pakkotyö on kielletty. Pakkotyöllä tarkoitetaan kaikenlaista työtä tai palvelusta, joka

rangaistuksen uhalla vaaditaan joltakin henkilöltä ja johon mainittu henkilö ei ole vapaaehtoisesti tarjoutunut.

Pakkotyön lisäksi orjatyö, velkojen maksamiseksi vaadittu työ ja ei-vapaaehtoinen vangeilla teetettävä työ on kielletty.

Kaikkien työsuhteiden tulee olla vapaaehtoisia ja työntekijällä tulee aina olla oikeus päättää työsopimus kohtuullisella irtisanomisajalla. Työntekijän kanssa tulee tehdä kirjallinen työsopimus kielellä, jota työntekijä ymmärtää. Työantajat ja työnvälitysagentit eivät saa pitää hallussaan tai muutoin piilottaa, takavarikoida tai tuhota työntekijän henkilöllisyyttä ja oleskeluoikeutta osoittavia asiakirjoja, kuten henkilöllisyystodistuksia, passeja tai työlupia, eivätkä estää työntekijältä pääsyä näihin asiakirjoihin. Jos kansallisen lainsäädännön velvoitteet edellyttävät asiakirjojen tilapäistä haltuunottoa, asiakirjat on palautettava työntekijälle viipymättä heti, kun se on mahdollista.

Työntekijöitä ei saa vaatia rekrytointipalkkioita tai rekrytointiin liittyviä maksuja. Jos tällaisia maksuja havaitaan, työntekijöille on palautettava näiden maksamat maksut. Työnantajan tulee varmistaa, että työntekijät eivät ole joutuneet maksamaan rekrytointipalkkioita tai rekrytointiin liittyviä maksuja myöskään työnvälitysagenteille tai muille tahoille.

Järjestäytymisvapaus

Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja kunnioittavat työntekijöiden oikeutta ja vapautta ammatilliseen järjestäytymiseen ja kollektiiviseen neuvotteluun. Näillä tarkoitetaan erilaisia muodollisia ja epämuodollisia yhteistyön muotoja, joiden tarkoituksena on tukea ja puolustaa yhteisesti työntekijän intressejä työpaikalla sekä työyhteisössä. Työnantajan tulee informoida työntekijöitä tästä oikeudesta. Valtioissa, joissa järjestäytymisvapautta ei ole täysimääräisesti tunnustettu, työnantaja ottaa käyttöön ja tukee menettelytapoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa työntekijöiden tai heidän vapaasti valitsemiensa edustajien ja työpaikan johdon tapaamiset ja neuvottelut liittyen palkkausta ja työoloja koskeviin kysymyksiin, ilman pelkoa tästä johtuvista haitallisista seuraamuksista.

---

5. Valtionavustuksen käytön valvonta, maksatuksen keskeytys ja takaisinperintä

5.1. Seuranta- ja valvontakäytännöt

Seuranta- ja valvontatietojen tuottaminen perustuu kohdassa 4.3. tarkoitettuihin valtionavustuksen saajan tuottamiin tietoihin sekä muihin ulkoministeriön ohjeistamiin käytäntöihin, mutta sen lisäksi ulkoministeriöllä on oikeus saada ja hankkia valtionavustuksen käyttö- ja seurantatietoja sekä muita tietoja samoin kuin tehdä tarvittaessa tarkastuksia.

Mikäli ulkoministeriön asettamia ehtoja ja ohjeita valtionavustuksen raportoinnille ja käytölle ei ole noudatettu, ministeriö voi asettaa määräajan ehtojen täyttämiselle, keskeyttää valtionavustuksen maksamisen, sekä päättää jo maksetun valtionavustuksen takaisinperinnästä.

Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus avustaa ulkoministeriötä siirron saajaan kohdistuvan seurannan ja valvonnan toteuttamisessa, kuten kohdemaihin suuntautuvan seurannan tai muun todentamisen osalta. Ulkoministeriö voi osallistua valtionavustuksen kohteena olevan toiminnan mahdolliseen ohjausryhmään seurannan ja valvonnan tukemiseksi, mutta ulkoministeriöllä ei voi olla päätösvaltaista tai ohjaavaa roolia ohjausryhmässä.

5.2. Tarkastusoikeudet

Valtionapuviranomaisen tarkastusoikeudesta säädetään valtionavustuslain 16 §:ssä. Ulkoministeriöllä on oikeus suorittaa valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia.

Jos valtionavustus on myönnetty 7 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan hankkeeseen tai toimintaan, ulkoministeriöllä on oikeus tarvittaessa tarkastaa myös siirron saajan valtionavustuspäätöksen mukaista taloutta ja toimintaa.

Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus avustaa ulkoministeriötä myös muissa siirron saajaan kohdistuvissa tarkastustoimenpiteissä. Ulkoministeriö voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tarkastajan suorittamaan edellä mainittuja tarkastuksia. Ulkopuolinen asiantuntija voi valtionapuviranomaisen pyynnöstä avustaa tarkastuksessa. Valtiontalouden tarkastusviraston ja eduskunnan tarkastusvaliokunnan tarkastusoikeudesta säädetään erikseen. Tarkastuksen suorittamisesta säädetään valtionavustuslain 17 §:ssä (ks. myös 5.3.).

5.3. Valtionavustuksen saajan velvollisuus avustaa tarkastuksessa

Valtionavustuslain 17.1 §:n mukaan valtionvaltionavustuksen saajan ja siirron saajan on korvauksetta annettava tarkastusta suorittavalle viranomaiselle tai muulle tarkastusta suorittavalle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa.

Tarkastusta suorittavalla viranomaisella tai muulla tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa tarkastuksen kohteena oleva aineisto haltuunsa, jos tarkastaminen sitä edellyttää. Aineisto palautetaan viipymättä, kun sitä ei enää tarvita tarkastuksen suorittamiseksi.

Tarkastusta suorittavalla viranomaisella tai muulla tarkastusta suorittavalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa valtionavustuksen saajan tai siirron saajan hallinnassa tai käytössä oleviin liike-, varasto- tai muihin vastaaviin ammatin tai elinkeinon harjoittamiseen käytettäviin tiloihin ja muille alueille, joiden oloilla on merkitystä valtionavustuksen myöntämiselle ja käytön valvonnalle. Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus avustaa valtionavustuksen myöntäjää myös siirron saajaan kohdistuvan tarkastuksen toteuttamisessa.

5.4. Valtionavustuksen maksatuksen keskeytys

Maksatuksen keskeytyksestä säädetään valtionavustuslain 19 §:ssä. Ulkoministeriö voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen keskeytettäväksi asian selvittämisen ajaksi, jos:
1. on perusteltua aihetta epäillä, että valtionavustuksen saaja ei menettele valtionavustuslain 12 §:n 4 momentissa taikka 13 tai 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla;
2. ne perusteet, joilla valtionavustus on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet; taikka
3. Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään maksamisen keskeyttämistä.

Maksatuksen keskeytys kohdennetaan selvityksen kohteena olevaan osaan maksatuksesta. Valtionavustuksen maksatus saadaan tilapäisesti keskeyttää siten muun muassa silloin, kun on perusteltua aihetta epäillä, etteivät maksatusta varten annetut tiedot ole oikeita tai riittäviä tai valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta, kuten muutoksesta saajan taloudellisessa tilanteessa, ei ole ilmoitettu. Päätös maksatuksen keskeyttämisestä voidaan tehdä myös silloin, kun ne perusteet, joilla valtionavustus on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet. Tämä voi tarkoittaa sitä, että valtionavustuksen myöntämisen tai käyttämisen perusteissa on tapahtunut olennaisia muutoksia ja on tarpeen selvittää, miten muutokset vaikuttavat mahdollisuuksiin käyttää valtionavustusta laissa, talousarviossa ja valtionavustuspäätöksessä tarkoitetulla tavalla.

Maksatuksen keskeyttämisessä on kyse väliaikaisesta turvaamistoimesta, jonka avulla myönnetyn valtionavustuksen maksaminen saadaan keskeyttää asian tarkemman selvittämisen ajaksi. Selvittämisen jälkeen ulkoministeriö tekee päätöksen maksatuksen jatkamisesta tai valtionavustuksen maksamisen lopettamisesta ja takaisinperinnästä. Valtionavustuksen saajalla on valtionavustuslain 34 §:n mukaan oikeus hakea oikaisuvaatimuksella muutosta maksatuksen keskeyttämispäätökseen, mutta viranomainen saa keskeyttää maksatuksen oikaisupyynnön käsittelyn ajaksi.

5.5. Valtionavustuksen takaisinperintä ja korot

Valtionavustuksen takaisinperinnästä säädetään valtionavustuslain 21 ja 22 §:ssä. Investointiavustusten takaisinperinnästä säädetään valtionavustuslain 23 §:ssä. Valtionavustuksen saajan oma-aloitteista valtionavustuksen palautusta käsitellään kohdassa 4.2.

Ulkoministeriöllä on valtionavustuslain 21 §:n mukaan velvollisuus päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu valtionavustus takaisin perittäväksi, jos valtionavustuksen saaja on:
1. jättänyt palauttamatta sellaisen valtionavustuksen tai sen osan, joka valtionavustuslain 20 §:n mukaan on palautettava;
2. käyttänyt valtionavustuksen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;
3. antanut ulkoministeriölle väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan valtionavustuksen saantiin, määrään tai ehtoihin, taikka salannut sellaisen seikan; taikka
4. muutoin 1–3 kohtaan verrattavalla tavalla olennaisesti rikkonut valtionavustuksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja.

Ulkoministeriö voi valtionavustuslain 22 §:n mukaan päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan takaisin perittäväksi, jos:
1. valtionavustuksen saaja on menetellyt valtionavustuslain 12 §:n 4 momentin taikka mainitun lain 13 tai 14 §:n vastaisesti;
2. valtionavustuksen saaja on kieltäytynyt antamasta valtionavustuslain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua aineistoa tai avustamasta mainitussa momentissa tarkoitetulla tavalla tarkastuksessa;
3. valtionavustuksen saaja on lopettanut valtionavustuksen kohteena olleen toiminnan, supistanut sitä olennaisesti tai luovuttanut sen toiselle;
4. valtionavustuksen saaja on valtionavustuslain 13 §:n vastaisesti luovuttanut toiselle omistus tai hallintaoikeuden omaisuuteen, joka on hankittu valtionavustuksella;
5. valtionavustuksen saaja on valtionavustuslain 13 §:n vastaisesti pysyvästi muuttanut valtionavustuksen kohteena olleen omaisuuden käyttötarkoitusta;
6. valtionavustuksen saaja on joutunut ulosottotoimenpiteen kohteeksi, selvitystilaan, konkurssiin taikka yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitetun saneerausmenettelyn tai yksityishenkilön velkajärjestelyistä annetussa laissa (57/1993) tarkoitetun velkajärjestelyn kohteeksi, jollei valtionavustuksen käyttötarkoituksesta muuta johdu; taikka
7. valtionavustuksen saaja menettelee tosiasiallisesti edellä kohdissa 1-6 mainittuihin seikkoihin rinnastettavalla tavalla antamalla valtionavustuksen myöntämiseen, maksamiseen tai käyttämiseen liittyvälle seikalle muun kuin asian todellista luonnetta tai tarkoitusta vastaavan oikeudellisen muodon.

Jos valtionavustuksen saaja tai tämän rikoslaissa määritelty edustaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka valtionavustuksen saajalle on lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslaissa tarkoitettu seuraamusmaksu, valtionapuviranomainen voi jatkaa valtionavustuksen maksamista sekä jättää jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan perimättä takaisin vain erityisen painavasta syystä.

Jos valtionavustuksen kohteena ollut omaisuus on tuhoutunut tai vahingoittunut valtionavustuspäätöksessä määriteltynä käyttöaikana eikä tuhoutuneen tai vahingoittuneen omaisuuden tilalle hankita uutta vastaavaa omaisuutta, ulkoministeriö voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi ja määrätä mahdollisesta vakuutuskorvauksesta tai muusta korvauksesta takaisin perittäväksi määrän, joka vastaa valtionavustuksen osuutta omaisuuden alkuperäisestä hankintamenosta.

Ulkoministeriö voi päätöksellään myös määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen takaisin perittäväksi, jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä sitä edellytetään.

Ulkoministeriö voi päättää, että osa takaisin perittävästä määrästä, sille laskettavasta korosta tai viivästyskorosta jätetään perimättä, jos täysimääräinen takaisinperintä on kohtuuton.

Erityisen painavasta syystä ulkoministeriö voi päättää, että kyseiset kulut ja mahdolliset korot kohtuullistetaan kokonaan. Kohtuullistamisesta päätettäessä otetaan huomioon se, onko täysimääräinen takaisinperintä kohtuutonta avustuksen saajan taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin tai avustuksella hankitun omaisuuden laatuun nähden taikka palauttamisen tai takaisinperinnän perusteena olevaan menettelyyn tai olosuhteiden muutokseen nähden. Lähtökohtana kohtuullistamisessa on maksuvelvoitteiden kohtuuton ankaruus ja epäoikeudenmukaisuus vallitsevissa yksittäisissä olosuhteissa. Suoritusvelvollisuutta helpotetaan vain osittain ja siltä osin kuin se on kohtuuton. Koska kohtuullistaminen asiallisesti merkitsee ulkoministeriön harkintavallan nojalla tekemää poikkeusta valtionavustuslain mukaisista velvoitteista, on kynnys suoritusvelvoitteiden täysimääräiseen poistamiseen erittäin korkea. Ulkoministeriö ohjeistaa erikseen kohtuullistamista koskevan hakemuksen tekemisestä.

Valtionavustuslain 24 §:n mukaan valtionavustuksen saajan on maksettava palautettavalle tai takaisin perittävälle määrälle valtionavustuksen maksupäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Valtionavustuslain 25 §:n mukaan, jos takaisinperittävää määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Yhteystiedot

valtionavustuspalvelut@valtiokonttori.fi

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki
PL 14, 00054 Valtiokonttori

Y-tunnus: 0245440-1

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury